

4. Косенко Ю. М. Вчитель як суб'єкт навчально-ігрової діяльності у спеціальній школі. *Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія : зб. наук. праць НПУ ім. М. П. Драгоманова.* Київ, 2013. № 23. С. 127–130.

5. Косенко Ю. М. Корекційно-розвиваючий вплив дидактичних ігор у навчанні розумово відсталих учнів на уроках історії. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології : науковий журнал СДПУ ім. А. С. Макаренка.* Суми: Сум. ДПУ ім. А. С. Макаренка, 2011. № 4–5. С. 239–246.

6. Косенко Ю. М. Проблема дидактичної гри у навчанні розумово відсталих школярів. *Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія : зб. наук. праць НПУ ім. М. П. Драгоманова,* 2011. № 19. С. 84–88.

7. Косенко Ю. М. Сутність дидактичної гри як методу навчання. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології : науковий журнал СумДПУ ім. А. С. Макаренка.* Суми: Сум. ДПУ ім. А. С. Макаренка, 2011. № 8. С. 184–191.

Лариса КОРЖ

здобувачка вищої освіти
другого (магістерського) рівня
спеціальності 016 Спеціальна освіта
(Олігофренопедагогіка. Логопедія),
Сумський державний педагогічний
університет імена А.С. Макаренка
Науковий керівник – **Бондаренко Ю. А.,**
докт. пед. наук, професор

ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ ІЗ ПОРУШЕННЯМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

У статті автором висвітлено загальні особливості навчальної діяльності учнів початкових класів із порушеннями інтелектуального розвитку, що обумовлені недорозвитком пізнавальних процесів, які відображається на сприйманні, осмисленні навчального матеріалу, застосуванні його на практиці. Показано важливість організації корекційно спрямованого навчання.

Ключові слова: навчальна діяльність, учні початкових класів, порушення інтелекту.

L. KORZH. FEATURES OF THE EDUCATIONAL ACTIVITY OF STUDENTS WITH DISORDERS OF INTELLECTUAL DEVELOPMENT

In the article, the author highlights the general features of the educational activity of elementary school students with intellectual development disorders, which are caused by the underdevelopment of cognitive processes, which is reflected in the perception, comprehension of educational material, and its application in practice. The importance of the organization of corrective training is shown.

Key words: educational activity, primary school students, intellectual disability.

Постановка проблеми. У процесі демократизації суспільства, в умовах дитиноцентристського спрямування системи освіти, навчання учнів із порушеннями інтелектуального розвитку спрямовується на розвиток їхніх інтересів, задоволення потреб з урахуванням важливих психофізичних закономірностей розвитку. Як відомо, особливістю учнів початкових класів з порушеннями інтелектуального розвитку є загострення чутливості до засвоєння морально-етичних норм і правил поведінки, а також готовність до оволодіння способами систематичного навчання і залежить від стану їх вищої нервової діяльності. Цілеспрямований педагогічний вплив на кожну дитину у цей період є визначальним фактором її психофізичного розвитку. Однак, порушення інтелектуального розвитку таких дітей накладає відбиток на їхню навчальну діяльність, що має свої особливості і потребує вивчення задля покращення ефективності формування предметних компетентностей під час навчання.

Аналіз досліджень і публікацій. Особливості навчальної діяльності учнів із порушеннями інтелектуального розвитку було досліджено низкою науковців (В. Бондар, Л. Вавіна, І. Дмитрієва, Г. Дульнєв, І. Єременко, Ю. Косенко, В. Липа, М. Матвєєва, Г. Мерсіянова, С. Миронова, В. Синьов, Н. Стадненко, Б. Тупоногов, О. Хохліна, О. Чеботарьова та ін.).

В аспекті особливостей вищої нервової діяльності дітей із порушеннями інтелектуального розвитку О. Лурієм виявлено, що в них нові складні умовні зв'язки формуються значно повільніше, ніж у їх здорових однолітків. В. Синьов акцентував увагу на тому, що анатомо-фізіологічний розвиток учнів початкових характеризується активним процесом та ростом організму, утім відмічено, що кожна дитина (як з порушеннями інтелекту так і з нормотиповим розвитком) розвивається своїм шляхом. Значні відмінності між ними спостерігаються в розвитку мисленневих процесів [3].

Є. Вайнруб та Г. Плешканівська відмічали тенденцію до зниження працездатності в учнів із порушеннями інтелектуального розвитку на уроках, що значною мірою зумовлено низьким рівнем сили і витривалості. Автори довели, що «найбільш продуктивно учні працюють з 10-ї по 29-ту хвилину, або з 14-ї до 36-ї хвилини з початку уроку, коли їхня працездатність сягає найбільш високого рівня» [1, 86].

Мета роботи – висвітлити загальні особливості навчальної діяльності учнів із порушеннями інтелектуального розвитку

Виклад основного матеріалу. Як було відмічено вище, у дітей із порушеннями інтелектуального розвитку наявне органічне дифузне ураження головного мозку, що викликає порушення у розвитку пізнавальних процесів, розумової і практичної діяльності і визначає особливість їхнього мислення, яке формується вельми повільно та зі значними труднощами. Їхнє мислення характеризується пасивністю, повільністю, недостатньою критичністю.

Як відмічено В. Синьовим, під впливом спеціального корекційного навчання недоліки мисленнєвої діяльності таких дітей коригуються або компенсуються [3]. Визначено, що навчання є основним шляхом корекції порушеного психічного розвитку таких учнів, оскільки знаходиться у нерозривній єдності з вихованням і розвитком і може бути спрямованим також на формування новоутворень особистості дитини. Корекційно спрямованим називають такий процес навчання, в якому в якості основних застосовуються спеціальні педагогічні прийоми, що впливають на виправлення властивих учням з інтелектуальними порушеннями недоліків і сприяють їхньому інтелектуальному і фізичному розвитку, становленню особистості [2].

Оскільки мислення учнів початкових класів із порушеннями інтелектуального розвитку зберігає певну своєрідність, тож їхня навчальна діяльність вимагає зосередженості уваги під час уроків задля збереження якої корисно виконувати дихальні вправи або дидактичні ігри, що спрямовані на розвиток правильного дихання («Хто краще дме», «Володар вітрів», «Листочки» тощо).

Для активізації процесів мислення, уваги, сприймання, пам'яті, поліпшення роботи фізіологічних систем організму доцільним є використання вправ, спрямованих на оптимізацію функціонування дрібних м'язів рук [4].

Задля формування мотивації навчальної діяльності учнів початкових класів із порушеннями інтелектуального розвитку, піднесення їхнього емоційного настрою варто практикувати спільне читання з дітьми віршів, приказок, промовляння чистомовок, швидкомовок, проспівування коротеньких пісеньок, роботу над загадками тощо. Важливою умовою під час проведення такої роботи є виконання ними різно-

манітних імітаційних рухів, що сприяє активній фізичній і розумовій працездатності на уроці, запобіганню виникненню втоми [4].

Поступове регулювання працездатності учнів, зміна їхнього пасивного стану на активний забезпечать структурно-функціональну роботу мозку, сприятимуть активізації мисленнєвих процесів, морфофізіологічному розвитку організму загалом, створять засади для зміцнення здоров'я школярів. Підвищення працездатності учнів початкових класів із порушеннями інтелектуального розвитку є одним із важливих факторів, що забезпечує успішність їхньої навчальної діяльності.

При організації сприймання навчального матеріалу його поділяють на частини, а процес сприймання кожної з них уповільнюється. У цьому процесі забезпечується керівництво кожною перцептивною дією учнів, їх привчають аналізувати результати сприймання, порівнювати сприйняте із зразком, при цьому здійснюють опору на велику кількість аналізаторів. Результатом правильно організованого сприймання є накопичення учнями конкретних фактів про предмет і явища навколишньої дійсності [2].

Розуміння сприйнятого досягається у результаті усвідомлення сутності предметів і явищ, їх зображень, словесної інформації, тобто осмислення матеріалу. З метою подолання недоліків пізнавальної діяльності учнів (передусім операцій мислення) необхідно: здійснювати спочатку накопичення, аналіз, синтез і узагальнення знань на емпіричному рівні; формувати наочно видимі зв'язки і взаємозалежності; подавати матеріал від конкретного до абстрактного; уточнювати і доповнювати первинно сформовані поняття, встановлювати взаємозв'язки між ними; узагальнення здійснювати від простого до складного із зменшенням допомоги вчителя при цьому.

Одним із основних завдань спеціальної школи є навчання дітей застосуванню набутих знань, вмінь і навичок на практиці. Проте реалізується воно з труднощами, оскільки самостійно набуті знання, вміння та навички на практиці учні не використовують, не переносять набутий досвід у нові умови. Тож, у такому разі пропонується дотримання єдності засвоєння і застосування знань, зв'язок із практикою, актуалізація і використання життєвого досвіду учнів у навчанні [3].

Висновки. Таким чином, навчальна діяльність учнів початкових класів із порушеннями інтелектуального розвитку має свої особливості в наслідок недорозвитку пізнавальних процесів, що відображається

на сприйманні, осмисленні навчального матеріалу, застосуванні його на практиці. Такі особливості навчальної діяльності потребують спеціально організованого корекційного навчання.

Перспектива дослідження полягає у розробці педагогічних умов оптимізації навчальної діяльності учнів початкових класів із порушеннями інтелектуального розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вайнруб Е. И., Плешкановская Г. Н. Особенности работоспособности умственно отсталых школьников. К., 1991. 96 с.
2. Миронова С.П. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка : підручник. Кам'янець-Подільський : К-ПНУ ім. І. Огієнко, 2015. 311 с.
3. Синьов В.М. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка: підруч. К.: Видавництво НПУ імені М. П. Драгоманова, 2007. Ч. 1. 2007. 238 с.
4. Шорохова В. В. Збереження працездатності розумово відсталих учнів 1-4-х класів під час навчальної діяльності. Режим доступу: <https://ap.uu.edu.ua/article/164>

Анастасія КРЕМІНСЬКА

магістрантка спеціальності

016 Спеціальна освіта

(Олігофренопедагогіка. Логопедія)

Сумського державного педагогічного

університету імені А. С. Макаренка

Науковий керівник – **Колишкін О. В.**,

канд. пед. наук, доцент

КОРЕКЦІЙНИЙ ВПЛИВ ЗАСОБІВ ТЕАТРАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА НА ФОРМУВАННЯ ЖИТТЄВИХ ЦІННОСТЕЙ УЧНІВ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ

У статті розкрито корекційний вплив засобів театрального мистецтва на формування життєвих цінностей учнів з інтелектуальними порушеннями. Залучення учнів означеної нозології до мистецтва та педагогічна взаємодія при організації всіх видів навчальної та позаурочної діяльності в педагогічній системі спеціальної школи сприяє не лише формуванню сімейних цінностей, а й забезпечують формування на високому рівні громадянських, гуманних, професійних ціннісних орієнтацій. Формування життєвих цінностей може бути успішним за умови використання різних нетрадиційних засобів, серед яких важливе місце належить театральному мистецтву.

Ключові слова: формування, корекційний вплив, засоби театрального мистецтва, життєві цінності, учні з інтелектуальними порушеннями.